

a simple plan

Izbira nikakor ni bila preprosta, a vsi argumenti so dobesedno zahtevali, da med lanskimi filmi izpostavim zadnji film Sama Raimija. Naj takoj na začetku poudarim, da *A Simple Plan* (Preprost načrt) verjetno res ni absolutni vrhunec lanske kinematografske sezone; gre bolj za največje presenečenje – v pozitivnem smislu seveda –, saj ga je režiral človek, ki ga je širše občinstvo dosedaj identificiralo kot režiserja B-horrorjev (*Evil Dead*, 1983), komičnih *splatterjev* (*Evil Dead 2*, 1987) in nasploh žanrskih ekstravaganc – slednje imamo med vsemi še najmanj v čisljih (*Darkman*, 1989; *Army of Darkness*, 1993; *Hitri in mrtvi*/The Quick and the Dead, 1995).

Leto 1999 je bilo v mnogočem izjemno, zato bi bilo Raimijev film napačno izločiti in poudarjati, saj je v družbi tako velikih imen kot Losseliani, Kubrick, Makhmalbaf, Kiarostami, Eastwood, Yimou, Almodóvar, ter mladih zagrizencev, ki bodo brez dvoma zaznamovali naslednje desetletje: Kore-eda, Zonca ali Lvovskyjeva. Raimi spada ravno vmes, ni več zelenec, veteran tudi še ne, a posnel je ravno dovolj filmov, da smo se resno vpraševali o njegovi prihodnosti. V devetdesetih je, roko na srce, v dobršni meri stagniral. Naveličali smo se žanrskih *slapstickov* in baročnosti kakšnega Stephena Kinga v *Army of Darkness*, ekstravagantnih kotov kamere in norih zoomiranj v *Hitrih in mrtvih*, v katerem je bil v bistvu le najeti režiser takrat vroče zvezde Sharon Stone. Njegovi filmi so bili v devetdesetih sprejemljivi le še na video formatu. Nakar je prišel *A Simple Plan*. Zelo potih, brez pretiranega festivalskega vrveža; skoraj ga ni bilo opaziti. Še oskarjevska nominacija Billyja Bob Thorntona za stransko vlogo je šla mimo povsem neopazno. Najlepše je dejstvo, da je takšen tudi film, majhno, preprosto, tiho delo, s parimi nasilnimi vdori – a samo za vzorec, da ne bi pozabili, kdo je podpisan. Če bi namreč *A Simple Plan* gledal z izrezano špico, bi bil Raimi ob ugibanju zadnji logični kandidat. Zakaj? Predstavljajte si samo milje: Minnesota, ruralna pokrajina, sneg. Veliko snega. Malo prebivalcev. In vsi se med seboj poznajo. Vsi so pošteni, ustvarjajo si družine, vzgajajo otroke. Takšni so tudi Hank (Bill Paxton), Jacob (Thornton) in Lou (Bill Briscoe), trije sleherniki, ne ravno svetniki, a nečeloma poštenjačine, ki v strmoglavljenem letalu najdejo kovček z dobrimi štirimi milijoni dolarjev... Vsem potencialnim bodočim gledalcem ne bi rad kvaril užitka, zato naj za izhodišče nadaljevanja vržem le drobnost, uradno marketinško enovrstičnico producenta, ki se glasi takole: "*Sometimes good people do evil things*". Kratko in učinkovito. Le brez skrbi, kar sledi, ni tipična krvava raimijevska eskapada, temveč premišljena, subtilna in skrajno upočasnjena drama o ljudeh, ki se v določenem trenutku svojega življenja odločijo za radikalno potezo. Preprost načrt se sprevrže nočno moro. Film – predhodnik, ki ga z Raimijem mnogi povezujejo, se ponuja kar sam od sebe: *Fargo* (1996) bratov Coen. A vztrajati na sorodnosti zgolj zaradi snežne pokrajine in narativne krivulje "ponesrečenega preprostega načrta" bi bilo preveč banalno; celo usodna povezanost trojke Sam Raimi–Joel Coen–Ethan Coen vse od Raimijevega prvenca *Evil Dead* dalje, kjer je Joel asistiral kot montažer zvoka, preko Joelove *cameo* vloge v *Army of Darkness* in skupnega scenarija naše trojke za *Hulahop* (The Hudsucker Proxy, 1994), ne poskrbi za zadovoljivo vzporednico. Kar je tako fascinantno in zabavno hkrati, je cinefilska sorodnost *Farga* in Raimijevega filma, saj *A Simple Plan* funkcionira dobesedno kot *sequel*, nadaljevanje *Farga*. Oziroma, glede na dejstvo, da *A Simple Plan* temelji na literarni predlogi Scotta B. Smitha, napisani pred letom 1996, lahko stoji *Fargo* kot *prequel*, napovednik Raimijevega filma. Izhodišče je namreč naslednje: kaj se zgodi s kovčkom, polnim denarja, zakopanim globoko v snegu? Denar v kovčku ni "navaden" denar, marveč denar od ugrabitve, ki sta jo v *Fargu* izpeljala Peter Stormare in Steve Buscemi, slednji pa ga je zakopal. Za kovček, ki ga najdejo Hank, Jacob in Lou, izvemo, da prav tako pripada ugrabiteljem – pravzaprav dvema; prvi je umrl v letalu, drugi, ime mu je Baxter,

Billy Bob Thornton, Bridget Fonda, Bill Paxton

pride raziskovat na kraj nesreče.

A Simple Plan združuje najboljše iz tradicije ameriškega filma (v bistvu gre za izjemno široko, ameriško–angleško–japonsko–nemško–francosko koprodukcijo!), cinefilsko referenco, trdno zgodbo ter odlično karakterizacijo, podprto z izjemnimi igralskimi interpretacijami. Vseh pohval si ne zasluži le Thornton, temveč tudi Bill Paxton, čigar moralno razdvojeni junak, ki se v trenutku slabosti pusti prepričati v odločitev, nasprotno njegovemu prepričanju, ni le soroden z vlogo vaškega policaja v filmu *Izdajalski trenutek* (1992) Carla Franklina, marveč originalni naslov povratno in natančno definira bistvo Raimijevega filma: *One False Move*. •

Ostali (abecedno):

V Sloveniji videni filmi:

- Človeštvo** (L'humanité), Francija, Bruno Dumont
- Čudovito življenje** (Wandarafuru raifu), Japonska, Hirokazu Kore-eda
- Deseti brat** (Beshkempir), Kirgizija, Francija, Aktan Abdikalikov
- Diler** (Dealer), Namčija, Thomas Arslan
- Dragulj z Mississippija** (Cookie's Fortune), ZDA, Robert Altman
- Fiona**, ZDA, Amos Kollek
- Pokaži mi ljubezen** (Fucking Åmål), Švedska, Lukas Moodysson
- Punce** (Petites), Francija, Noémie Lvovsky
- Vse o moji materi** (Todo sobre mi madre), Španija, Francija, Pedro Almodóvar
- V tisti deželi** (V toj strane), Rusija, Lidija Bobrova

Festivalski filmi:

- Adieu, placher des vaches** (Zbogom, kravji pastir), Francija, Otar Losseliani
- Buffalo '66**, ZDA, Vincent Gallo
- Election**, ZDA, Alexander Payne
- Eyes Wide Shut**, ZDA, Stanley Kubrick
- Fin août, début septembre** (Konec avgusta, začetek septembra), Francija, Olivier Assayas
- A carta** (Pismo), Portugalska, Francija, Manoel de Oliveira
- Le petit voleur** (Mali tat), Francija, Erick Zonca
- True Crime**, ZDA, Clint Eastwood
- Le vent nous emportera** (Veter nas bo odnesel s seboj), Iran, Francija, Abbas Kiarostami
- The Winslow Boy**, ZDA, David Mamet
- Yi ge dou bu neng shao** (Not One Less/Niti eden manj), Kitajska, Zhang Yimou